

KONGRE TURİZMİNİN HUKUKSAL ANALİZİ

İlker Ünsever

Avukat – Boğaziçi Üniversitesi Öğretim Görevlisi

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	ii
KONGRE TURİZMİNİN HUKUKSAL ANALİZİ	1
I. KONGRE TURİZMİ VE HUKUK İLİŞKİSİ	1
A- TURİZM VE HUKUK	1
B- KONGRE TURİZMİNDE HUKUKUN ROLÜ	3
II. KONGRE ORGANİZASYONU AKTÖRLERİNE HUKUKSAL BAKIŞ.....	6
A- KONGRE ORGANİZASYONUNUN TARAFLARI.....	7
1. <i>Kongre Sahibi</i>	8
a) Uluslar arası Kongrelerde Kongre Sahibi.....	8
b) Ulusal Kongrelerde Kongre Sahibi	10
2. <i>Kongre Organizatörü</i>	10
3. <i>Kongre Katılımcısı</i>	12
4. <i>Diğerleri</i>	13
a) Sponsorlar	13
b) Mal ve/veya Hizmet Tedarikçileri	13
c) Kongre Mekanı İşletmesi	14
d) Konaklama İşletmeleri	14
III. KONGRE ORGANİZASYONUNDA HUKUKİ İLİŞKİLER.....	15
A- KONGRE ORGANİZASYONUNUN HUKUKİ MODELLERİ	15
1. <i>Kongre Sahibinin Mali Sorumlu Olduğu Model</i>	15
a) Kongre Sahibi – Kongre Organizatörü (Seyahat Acentası)	16
b) Kongre Sahibi - Katılımcılar	17
c) Kongre Sahibi – Mal ve Hizmet Tedarikçileri.....	18
d) Kongre Sahibi – Kongre Mekanı İşletmesi.....	18
e) Kongre Sahibi – Sponsorlar.....	18
2. <i>Kongre Organizatörünün Mali Sorumlu Olduğu Model</i>	19
a) Kongre Organizatörü - Kongre Sahibi	21
b) Kongre Organizatörü – Katılımcılar	23
c) Kongre Organizatörü – Mal ve Hizmet Tedarikçileri.....	24
d) Kongre Organizatörü – Kongre Mekanı İşletmesi ve Kongre Organizatörü Konaklama İşletmesi	24
e) Kongre Organizatörü – Sponsorlar	25
IV. KONGRE TURİZMİNDE HUKUKİ İLİŞKİLER SÜRECİ.....	26
V. HUKUKİ İLİŞKİLERİN HUKUKSAL ANALİZİ.....	27
A- KONGRE SAHİBİ – ORGANİZATÖR İLİŞKİSİ	27
1. <i>İstisna Akdi Açısından Bakış</i>	28
2. <i>Adi Şirket Sözleşmesi Açısından Bakış</i>	28
3. <i>Risk – Gabin Tartışması</i>	28
4. <i>Ödeme Taahhüdü – Bağış Tartışması</i>	28
VI. KONGRE TURİZMİNE ÖZGÜ HUKUKİ SORUNLAR.....	28

A- KONGRENİN İPTALİ	28
a) Mücbir Sebep	30
b) Umulmayan Hal.....	30
c) Fevkalade Hal – Beklenmeyen Hal (BK 365 – 373).....	30
d) İmkansızlık (BK 20 – 96 - 117 - 119).....	31
e) Kriz Kavramı İle Mücbir Sebep Kavramının Karşılaştırılması.....	31
f) Mücbir Sebep Sayılan Kriz Halleri Ve Hukuksal Sonuçları.....	31
B- KRİZ VE KONGRE ORGANİZASYONUNA ETKİLERİ	33
C- KONGRENİN İPTALİ HALİNDE SÖZLEŞME İLİŞKİLERİNİN ETKİLENMESİ	34
VII. KONGRE TURİZMİNDE UYUŞMAZLIK VE ÇÖZÜM YÖNTEMLERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME VE BİR ÖNERİ	36

KONGRE TURİZMİNİN HUKUKSAL ANALİZİ

I. KONGRE TURİZMİ VE HUKUK İLİŞKİSİ

A- TURİZM VE HUKUK

Hukuk kavramında ve öğretisinde hukuku çeşitli şekillerde tasnif ederek incelemek mümkündür. Hukuk, YAŞAMIN GETİRDİĞİ İHTİYAÇLAR DOĞRULTUSUNDA ŞEKİLLENEN bir olgu olarak DİNAMİK bir gelişme göstermektedir. Önceden çok itibar gören ÖZEL HUKUK - KAMU HUKUKU ayrımı ile yetinilirken, uzunca bir zamandır bu ayrıma KARMA HUKUK da eklenmiştir. Ancak, bu genel ayrımlar da gelişen yaşam ve yaşamın gelişmesine katkı sağlayan en önemli enstrüman olan hukukun tasnifinde yetersiz kalmışlardır.

Hukuk dalları çeşitli karışım ve bileşimlerle her geçen gün yeni ayrımlara ihtiyaç duyacak yapılanma içindedir. Örneğin idare hukuku, dernekler hukuku, milletlerarası hukuk gibi alanlara dayanan SPOR HUKUKU, bir spor branşı olan futboldaki gelişime cevap veremez hale gelmiş ve iş hukukundan etkilenen, bağımsız hukuki düzenlemelere tabi, kendine özgü yargılamasını yaratan FUTBOL HUKUKU ayrı bir dal olarak kendini göstermiştir. Yine bir başka örnek olarak İDARE HUKUKU içinde incelenen HABERLEŞME konuları, internet ile birlikte çok kısa bir zamanda ayrı bir hukuk dalı olarak BİLİŞİM HUKUKU alanını yaratmıştır. Bu gibi gelişmeler kaçınılmaz olarak klasik ayrımları etkilemiş, KARMA HUKUK alanı ana ayrımı içinde yer alan konuları çoğaltmıştır.

Seyahat etmek, uzun yıllardır sadece ulaşımdan ibaret değildir. Ulaşım ve konaklama kavramları bir endüstri olarak TURİZM olgusu içinde yeni ve özel anlamlar kazanınca, bu endüstriye ilişkin konular, bu endüstrinin aktörleri arasındaki ilişkiler, devletlerin bu endüstriye ilişkin yaklaşımları yeni düzenlemelere ihtiyaç göstermiş, sektörü oluşturan işletmeler arası ilişkilerin genel ticari işlemlere göre özgünlüğü ticaret hukukunun genel kurallarının

yetersizliğini getirmiş ve bu ihtiyaç, özgün ilişkiler ve düzenlemeler birleşince ortaya TURİZM HUKUKU kavramı çıkmıştır.

Turizm Hukuku kavramı da KARMA HUKUK dalı içinde esas olarak İDARE-TİCARET-BORÇLAR hukuku ilişkilerinden kaynaklanan, uluslar arası düzenlemelerden etkilenen, YOLCU TAŞIMACILIĞI kavramını da içine alan bir alana yayılmış ve artık AYRI VE BAĞIMSIZ BİR HUKUK DALI OLARAK tanımlanmasında fikir birliğine varılmış bir kavram olarak yerini almıştır.

Hukukun hemen hemen her alt dalında olduğu gibi temel sorun hukukun genel kavramları ile çok teknik bir konuyu birleştirerek ele almanın güçlüğü Turizm Hukuku kavramında da karşımıza çıkmaktadır.

Turizm ve hukuk ilişkisinde, bu kavramlarla ifade edilen bir uygulama ele alınırken konuya hem turizm, hem de hukuk açısından eşit uzaklıkla yaklaşmak kolay değildir. Çünkü, konuyu ele alan kişi konuyu açıklamak için önce turizm ve turizmle ilgili kavramları açıklamak ve tanımlamak, sonra hukukun konuya yakın hükümlerini açıklamak, sonra da bu kavramların yarattığı yeni ve özgün durumu değerlendirmek çok geniş ve uzun bir içerik gerektirir. Bu içerikteki bir çalışmada genel turizm kavramlarına bakış turizmciler için, genel hukuk kavramlarına bakış ise hukukçular için gereksiz ve zaman kaybettirici olabilir.

“Turizm ve Hukuk” ilişkisini inceleyebilmek için üst kavram olarak “ticaret ve hukuk”, daha sonra “işletme ve hukuk” ilişkilerinden yola çıkmak gerekmektedir. Turizm, profesyonelleri tarafından bir işletme faaliyeti olarak para kazanmak amacıyla yapılan bir İŞ olduğuna göre bu işletmecilik modeline ticaret hukuku çerçevesinden bakarak bazı tespitleri yapalım:

- Turizm işletmeciliği TİCARİ bir faaliyettir
- Turizm işletmeleri TİCARİ İŞLETMEDİR
- Turizm işletmeleri HİZMET işletmeleridir
- Turizm işletmecisi TACİRDİR.

Öyleyse turizm faaliyetlerinin hukuken değerlendirilmesinde referansımız işletme faaliyetleri açısından TİCARET HUKUKU ve işletmeler arası ilişkilerde ise BORÇLAR HUKUKU olmalıdır.

B- KONGRE TURİZMİNDE HUKUKUN ROLÜ

Nasıl ki, turizm kendi içinde pazarlama ve organizasyon, konaklama, ulaşım gibi farklı işlevler için farklı işletmelere, hatta bu işletmeler de kendi aralarında farklı işlevler gösteren işletmeler olarak sınıflanıyorsa (seyahat acentası:incoming, retail, kongre gibi) İDARE-TİCARET-BORÇLAR-TÜKETİCİ-İMAR-ULAŞIM gibi bir çok alandan etkilenen TURİZM HUKUKU kavramı da aynı şekilde hızla kendi alt dallarını oluşturmuştur.

Bu dallar, genel hukuk dalları ile ilişkili olsalar da kendilerine özgü kural, terminoloji, ilişkiler nedeniyle daha çok özel düzenlemelerden beslenmekte, ya da kendi özel düzenlemelerini yaratmaktadır. Buna ilginç bir örnek olarak Türkiye’deki yamaç paraşütü işletmeciliğini verebiliriz. Bir havacılık etkinliği olan “yamaç paraşütü” olgusu spor dalı olmanın yanı sıra dünyada ticari etkinlik olarak da uygulanmaya başlayınca, bu alanda HAVA HUKUKU – SPOR HUKUKU kapsamında değerlendirme yapmak zorlaşmış, önce bu işletmecilik seyahat acentası faaliyetleri içinde bu işletmelerle ilgili mevzuat kapsamında değerlendirilmiş, ancak sonuçta kendi özel düzenlemesini yaratarak SPORTİF TURİZM FAALİYETİ kavramı içinde konuşlanmıştır.

KONGRE ORGANİZASYONU, turizm işletmeciliği alanında tüm dünyada diğer turizm işletmelerinden ayrı olarak örgütlenmekte ve faaliyet göstermektedir. Bu nedenle kendi fuarları, dernekleri ve birlikleri oluşmuş, diğer turizm türlerine “karışmamış” olarak çalışmalarını sürdürmektedirler. Kongre Turizmi ve hukuk ilişkisinde bu ayırım çok daha fazla önem kazanmaktadır.

Turizm hukuku bizzat kendisi bir alt hukuk dalı olarak yapılanırken, bu yapılanmada TURİZM MEVZUATINI oluşturan hukuk kaynakları önemli bir rol üstlenmekte, incelemelere dayanak oluşturmaktadır. Ancak, turizm kavramı içinde yer alan taşımacılık, paket seyahat, konaklama ile ilgili konular yürürlükte

olan mevzuatla şekillenirken turizm işletmeciliğinin çok önemli bir alanı olan KONGRE TURİZMİNE ilişkin olarak mevzuatta her hangi bir düzenleme yer almamaktadır.

Kongre turizmi, gerek önemi, gerek ilişkilerindeki kendine özgü özellikler ve gerekse uyumsuzluk ve sorunların büyük etkisi ile diğer turizm etkinliklerinden ciddi farklılıklar taşımaktadır.

Yıllarla ifade edilen çok uzun zaman önce planlama, çalışma ve pazarlama faaliyetlerine başlanan kongre organizasyonunda gerçekleşme süreci genellikle 3 gün ila 1 hafta arasındadır. Bir başka deyişle kongre turizminde her gün için neredeyse bir yıl çalışılır. Bu durum elbette organizasyona ilişkin ilişkilerde de çok büyük farklılıklar yaratmaktadır. Bir konaklama işletmesi ile 3 günlük ticari (iş) ilişki çok önemli gibi görünmeyebilir. Ancak, bu ilişki neredeyse ve genellikle işletmenin tamamına yakınına ilişkin olunca çözümlenmesi gereken sorunlar hukuki düzenlemelere de yansır. Yani bir otelin 2 ya da 3 yıl önceden hemen hemen bütün odalarını 3 gün için “kapatmak” her iki taraf için de “kolay” bir iş değildir. Bu nedenle konaklama işletmelerinin kongre turizmine ilişkin sözleşme modelleri ve kuralları farklıdır. Diğer hususlarda da aynı farklılık gözlemlenir. Bu konu aşağıda uzun uzun incelenmektedir.

Kongre turizmindeki ilişkilerin karmaşık yapısı ve hassasiyeti bu ilişkilerde hukuku diğer alan ve ilişkilerden çok daha fazla önemli yapmaktadır. Kongre turizminin kendi hukukunu yaratma ihtiyacı çok ciddi olarak hissedilmektedir. Bu ihtiyaç, kendi hukuk kurallarını yaratmakta gecikmeyecektir. Bu aşamada kongre turizminin hukuken değerlendirilmesi bir başlangıç olarak ayrı bir başlık altında incelenirken bir kaynağa başvurulması pek mümkün olamamaktadır.

Bu çalışmamızda KONGRE TURİZMİNİN HUKUKSAL ANALİZİ sadece hukuki değerlendirmeler açısından ve özellikle genel hukuki kavramlara dayanılarak açıklanmaya çalışılmaktadır. KONGRE olgusunun hukuki yönleri ile değerlendirilmesi için kongre organizasyonu ve bu organizasyondaki hukuki ilişkilere bir kez daha değinmek, bu ilişkilerdeki aktörlerin bir kez de hukuki etki

ve etkilenmeleri açısından ayrı ayrı ele alınması yararlı bir yöntem olarak belirlenmiştir.

Türkiye’de “Kongre” kavramının turizm sektörü açısından ele alınmasında kongrenin sahipliğine veya katılımcı profiline göre bir ayırım yapmak gereklidir. Kongre sahipliğine göre ayırmda iki durum karşımıza çıkar:

- Yabancı bir kongre sahibinin Türkiye’de kongre düzenlemesi ki, Dünya Turizm Örgütü toplantısı veya UFTAA Kongresi, ECTAA Kongresi, ABTA Genel Kurulu gibi etkinlikler bu kapsama girer ve kongre organizatörü için farklı özellikler gösterir.
- Diğer yandan kongre sahibinin Türkiye’de olması veya Türkiye’de temsil edilmesi kongre ilişkilerinin farklı modeller üzerinde yapılanmasını gerektirir. Dış İşleri Bakanlığı toplantıları, HABİTAT II bunlardandır.

İkinci bir ayırım ise kongreye katılım açısından Ulusal ve Uluslar arası Kongre şeklinde kendini gösterir.

- Ulusal bir kurumun (dernek vb.) kendi üyeleri için düzenlediği kongreler ki, Ulusal Cerrahi Kongresi, TOBB Kongresi gibi kongreler bu kapsamdadır.
- Uluslar arası bir üst kurumun (Federasyon, Birlik vb.) Türkiye’de üyesi kurumla birlikte tüm dünyadaki veya Avrupa’daki üyelerine açık kongre düzenlemesi de bu ayırım altındaki diğer bir modeli ifade eder.

Bu ayırmdaki unsurların konunun ele alınışına etkileri son derece önemlidir. Bu nedenle hepsine ayrı ayrı değinmekte yarar görmekteyiz. Ancak hemen belirtelim ki, teknik olarak kongre niteliği taşımayan bazı organizasyonlar da turizm organizasyonu olarak kongrelerle aynı özellikleri taşıdıkları, organizatör açısından aynı temel hizmetleri gerektirdikleri, aynı ticari ilişkilerin uygulanmasına neden oldukları için kongre başlığı altında değerlendirilirler. İnceleme konumuz açısından ise aynı organizasyon özelliklerini arzeden tüm toplantılar kongre kavramı içinde değerlendirilmektedir.

II. KONGRE ORGANİZASYONU AKTÖRLERİNE HUKUKSAL BAKIŞ

Kongre aktörleri tarafından her kongre genel olarak farklı unsurları ile değerlendirilir:

- Kongreyi düzenleyen kuruluşlar (Kongre Sahibi) için BAŞARILI BİR KONGRE;
 - Mükemmel organizasyon
 - Bilimsel içerik zenginliği
 - Büyük katılım
- Kongreye katılanlar için BAŞARILI BİR KONGRE;
 - Çekici ortam
 - Eğlence
 - Bilgi paylaşımı
 - Mükemmel hizmet
 - Ekonomik ve kaliteli hizmet
- Kongreyi teknik olarak organize edenler (Kongre Organizatörü) için BAŞARILI BİR KONGRE;
 - Kar elde edilen
 - Katılımcılar başta, herkesin memnun olduğu
 - Yeni kongrelere referans

demektir.

Kendisi ticari bir olay olmasa da kongre, organizasyonu gerçekleştiren seyahat acentası için çok önemli TİCARİ FAALİYETTİR. Yani, para kazanmak esası üzerine inşa edilen bir işletme faaliyetidir.

Yukarda yer alan tespiti yapmanın bir turizm faaliyeti olarak KONGRE ORGANİZASYONU açısından büyük önemi bulunmaktadır. Çünkü, kongre organizasyonunda olayın TİCARİ yönünün algılanmasında bazı önemli engeller bulunmaktadır. **Kongre Turizmi kapsamındaki organizasyonların AMACININ PARA KAZANMAK OLMADIĞI, ANCAK KONGRE**

ORGANİZATÖRÜ İÇİN KONGRENİN TİCARİ İŞ OLDUĞU çelişkisi olayın hukuken doğru algılanmasını zorlaştırmaktadır.

A-KONGRE ORGANİZASYONUNUN TARAFLARI

Kongre süreci, önce

- kongre kararı alınması,
- bu kararı alan kuruluşun kongre yerinde yapılacak organizasyonu doğrudan bir organizatöre tevdi etmesi veya kuruluşun kongre yerindeki yerel birimi veya üyesine bu sorumluluğu yüklemesi,
- yerel kuruluşun bir kongre organizatörünü görevlendirmesi,
- görevlendirilen organizatörün gerekli satın almalar ve sponsorlarla sözleşmeleri yapması,
- katılımcılara paket kongre hizmeti sunması

şeklinde işler.

Dolayısı ile kongre organizasyonunun tarafları bu sürece göre öncelikle,

- kongre düzenleyicisi (ki 'sahibi' demek 'organizatörle' oluşacak bir karışmayı önleyecektir),
- kongre organizatörü,
- kongre için ürün sunucular,
- sponsorlar
- katılımcılar

olarak sıralanırlar.

1. Kongre Sahibi

Kongre kararını alan kuruluştur. Uluslar arası kongrelerde bu sıfat genellikle aynı kuruluşun Türkiye'deki karşılığı veya üyesi kuruluş ile birlikte paylaşılır. Ulusal kongrelerde ise şüphesiz kongre kararı alan kuruluş kongrenin sahibi sıfatını taşır.

Kongre sahibi, kongrenin bilimsel program ve içeriğinden gerek katılımcılara gerekse resmi makamlara karşı tek sorumlusudur. Kongrenin teknik olarak organizasyonunda aşağıda yer alanlardan hangi model uygulanırsa uygulansın kongre sahibinin katılımcılara karşı sorumluluğu tam anlamıyla ortadan kaldırılamaz. Kongre sahibi, kongre kapsamında yer alan hizmetlerden (çeviri, kulaklık, mikrofon, katılımcı çantası ve hatta konaklanma, taşıma gibi) katılımcılara karşı organizatörle birlikte sorumluluğunu taşımaktadır.

Türk hukuk sistemi içinde kongre kararı alan kuruluşlar, SİYASİ PARTİ, SENDİKA, KAMU KURUMU VEYA DERNEK statüsündedir. Uluslararası kuruluşların Türkiye'de düzenledikleri kongrelerde ise bu kuruluşların Türkiye ayakları DERNEK veya KAMU KURUMU olabilmektedir. Kongre sahibi sıfatının resmi kurumlar tarafından taşınması halinde olayın ticari ve hukuki uygulamaları ciddi farklılık göstermektedir.

Kongre turizmi ekonomik ve sayısal büyüklüğü açısından bakıldığında, DERNEK statüsündeki kuruluşların düzenlediği kongrelerin en yaygın olanları olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın kapsamında konular daha çok kongre sahibinin DERNEK statüsünde olması esasına göre ele alınmıştır.

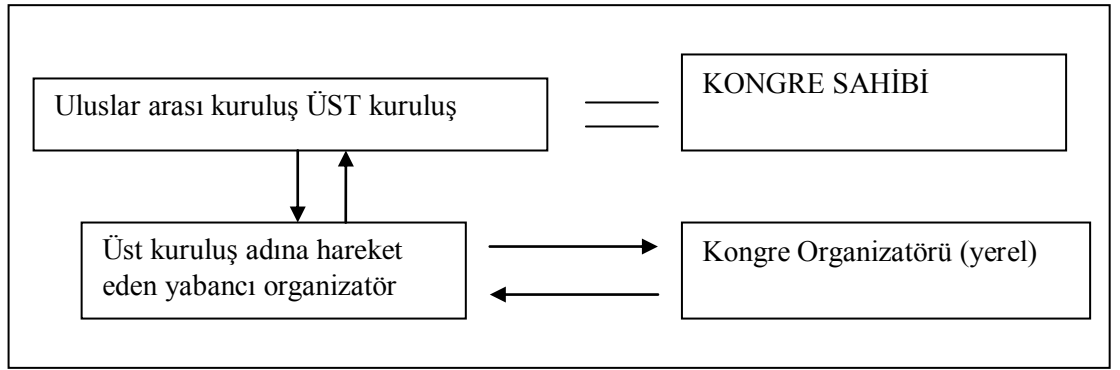
a) Uluslar arası Kongrelerde Kongre Sahibi

- **Üst Kuruluşun veya Yabancı Bir Kuruluşun Kongre Sahibi Olması**

Uluslar arası üst kuruluş veya herhangi bir yabancı kuruluş Türkiye'de kongre (veya kongre olarak değerlendirilebilecek toplantı) düzenlemeye karar verdiğinde bu kongrenin teknik olarak organizasyonunu ya kendi ülkesinde bir kongre organizatörüne verir, kongrenin düzenleneceği ülkede

organizasyon ile ilgili ilişkileri bu kurum gerçekleştirir ya da doğrudan kongreyi düzenleyeceği ülkedeki organizatörle kendisi sözleşme ilişkisi gerçekleştirir.

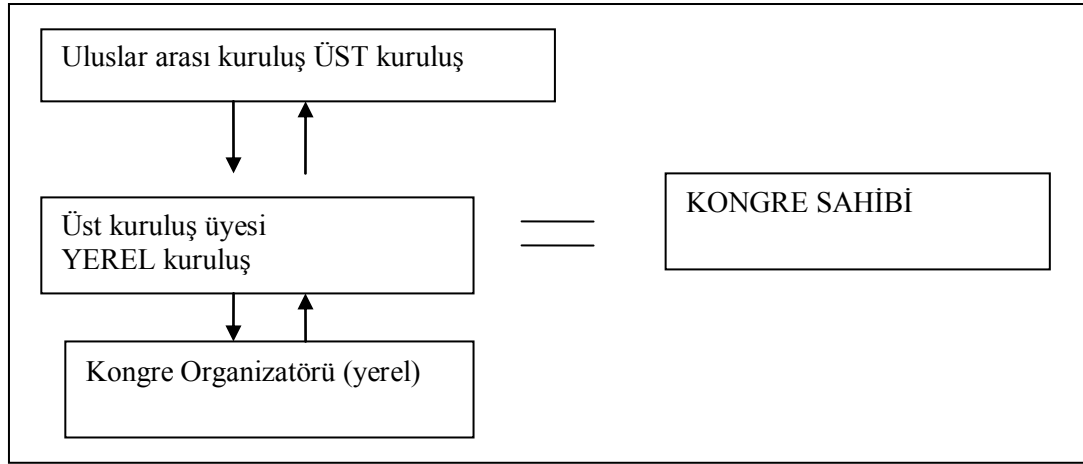
Burada anlatılan her iki durumda da kongre sahibi sıfatı kongre kararı alan kuruluşa aittir. Kongre organizasyonu ile ilgili “aracı organizatör” kongre ile ilgili ilişkileri TEMSİLEN gerçekleştirir. Hemen belirtmek gerekirse, yabancı organizatörün Türkiye’de bizzat bir kongre organize etmesi 1618 s. Kanun uyarınca hukuken mümkün değildir.

- **Yerel Kuruluşun Kongre Sahibi Olması**

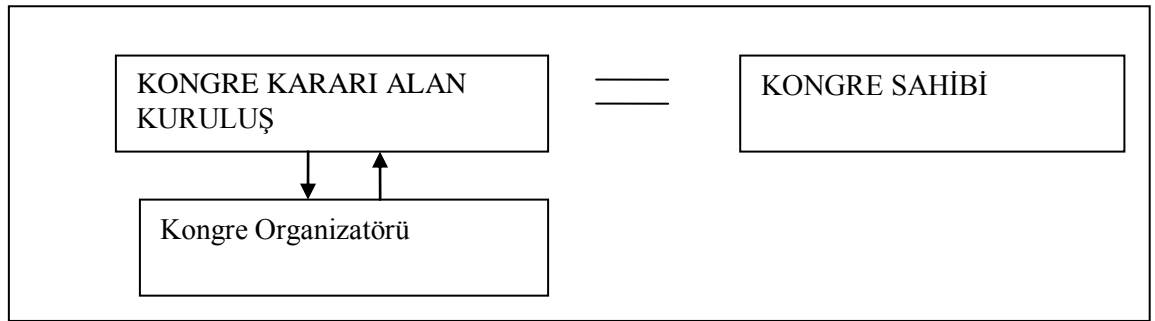
ULUSLAR ARASI kongrelerde üst kuruluşlar doğrudan kongre düzenlemek yerine kendi üyesi yerel bir kuruluş aracılığı ile kongre düzenlemeyi tercih etmektedirler. Bu çözüm hem üst kuruluşun kongre ile ilgili sorumluluğu kendisi dışına çıkarma ama kongre üzerinde söz sahibi kalmasını sağlamakta, hem de yerel kuruluş sayesinde kongre için ihtiyaç duyulan yerel destekleri temin edebilmesini kolaylaştırmaktadır.

Bu durumda kongre sahibi sıfatı katılımcılara karşı ÜST KURULUŞLA BİRLİKTE YEREL KURULUŞ tarafından kullanılmaktadır. Ancak, kongrenin yapıldığı yerdeki yerel makamlara, kongre ile ilgili ticari ilişkilerin taraflarına karşı kongre sahibi sıfatı YEREL KURULUŞ TARAFINDAN TEK BAŞINA kullanılır.

b) Ulusal Kongrelerde Kongre Sahibi

Ulusal kongrelerde kongre sahibi sıfatı KONGRE KARARINI ALAN KURULUŞTUR. İster kongreyi doğrudan kendisi düzenlesin, isterse bir kongre organizatörüne düzenletsin kongre sahibi sıfatı bizzat bu kuruluştur.

2. Kongre Organizatörü

Kongre organizatörü kavramı, bir TİCARİ İŞLETME anlamında, kongre sahibine teknik anlamda organizasyon hizmetini sunanlar için kullandığımız bir kavram olarak algılanmalıdır. Yoksa lafzi olarak “organizatör” kavramının kongre kararı alan kuruluşla karışması mümkündür.

Kongre organizatörleri, yani KAR AMACI VEYA BEKLENTİSİ İLE kongre düzenleyen, bunu iş edinenler, 1618 sayılı Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Kanunu ile bu kanuna dayalı olarak yürürlüğe giren Seyahat Acentaları Yönetmeliği'nin 4. maddesinin (e) bendi uyarınca SEYAHAT ACENTASI olmak zorundadır. Ancak, bir seyahat acentası organizasyonu tek başına yüklenebileceği gibi, özellikle büyük organizasyonlarda birden fazla

seyahat acentası bir arada, işbirliği sözleşmeleri ile hukuken adi şirket yapısında oluşumlarla kongre organizatörü sıfatını taşıyabilmektedir.

Seyahat Acentası İşletme Belgesi sahibi olmayan kuruluşların kongre organize etmeleri hukuken mümkün değil, hatta 1618 s. Kanununun 29 ve 30. maddeleri uyarınca suçtur.

1996 yılı Eylül ayında yürürlüğe giren Seyahat Acentaları Yönetmeliği'nin "Seyahat Acentalarına Münhasır Hizmetler" başlıklı 4. maddesi (e) bendi aynen şu hükmü içermektedir:

"e) Kongre-Konferans Organizasyonu: İçinde konaklama, transfer ve tur hizmetlerinden en az birinin yer aldığı kongre, konferans, toplantı, fuar, sergi ve benzeri faaliyetleri organize etmek"

Buradan varılacak HUKUKİ TESPİT şudur:

KONGRE ORGANİZATÖRÜ = SEYAHAT ACENTASI

Bu tespit bizi başka bir soruyu yanıtlamaya da götürmektedir: 1618 s. Kanun seyahat acentalarını A (ve GEÇİCİ A) – B – C olmak üzere 3 gruba ayırmaktadır. Öyleyse kongre organizasyonu için hangi grup seyahat acentası işletme belgesi sahibi olmak gerekmektedir?

Bu sorunun yanıtı için 1618 s. Kanun' un 3. maddesi ve Yönetmeliğin 7. maddesine bakmak gerekecektir. Bu mevzuat hükümlerine göre ULUSLAR ARASI KONGRELER SADECE A (ve GEÇİCİ A) GRUBU SEYAHAT ACENTASI İŞLETME BELGESİ SAHİBİ SEYAHAT ACENTALARINCA ORGANİZE EDİLEBİLİRLER. Bunun tek istisnası, KONGRE SAHİBİNİN KENDİ KONGRESİNİ KENDİSİNİN TİCARİ KAR HEDEFLEMEDEN GERÇEKLEŞTİRDİĞİ MODELDIR.

Bu tespitlerin dışında kongre organizasyonunu anlamak için kongre organizatörünün değerlendirilmesinde bir hususa daha dikkat etmek, bu hususu unutmamak gerekir: O da kongre organizatörü seyahat acentasının ticari bir

işletme olarak, bir başka deyişle kar amacı güderek 3 günlük bir kongre (operasyon) için 3 yıl çalışıyor, hazırlanıyor ve harcıyor olduğu, kongrenin mali sonucunu kongre gününe hatta kongre sonuna kadar bilmesinin mümkün olmadığı hususudur. Kongrelerin hukuki modellerini tartışırken KAR AMACI GÜDEN, VARLIK NEDENİ TİCARİ KAR OLAN KURULUŞUN MALİ SONUCU BİLİNMEYEN VE DÜZENLENMESİNİN AMACI KAR OLAMAYAN BİR KONGRENİN ORGANİZASYONUNDAKİ rolünün anlaşılması önemli bir noktadır.

3. Kongre Katılımcısı

Kongrenin başrol oyuncularını, kongre yapılmasının temel nedenleri ve daha doğru bir deyişle MÜŞTERİLERİ hatta TÜKETİCİLERİ kongre katılımcılarıdır. Diğer tüm aktörler genellikle tüzel kişi olmalarına karşın, diğer aktörlerden farklı olarak katılımcılar gerçek kişidir.

Kongreler, katılanlara bilgi aktarmak, bilgi paylaşımına olanak yaratmak, bilgi üretimine katkıda bulunmak, katılanların fikir ve/veya kararlarını ifade etmelerini sağlamak amacıyla gerçekleştirilirler.

Bu itibarla kongre katılımcısı KONGREDE ASALETEN yer alır. Kongre katılımcısı olarak kongre organizasyonu ile 2 ayrı nitelikte ilişki kurar:

- KONGREYE KATILMAK (katılımcı olarak tanımlanmak, kongreyi izlemek, izlemek için gerekli olanaklardan yararlanmak, söz hakkı varsa onu kullanmak olanağına sahip olmak)
- KONGRE YAN HİZMETLERİNDEN YARARLANMAK (konaklama, ulaşım, yeme-içme, pre ve post turlar gibi)

Bu iki ilişki çoğu zaman KONGRE PAKETİ olarak birlikte sunulurlar. Ancak bu ilişkide şu husus unutulmamalıdır: Kongre katılımcısı yukarıda ikinci sırada yer alan “Kongre Yan Hizmetlerinden Yararlanmak” la ilgili ilişkide KATILIMCI SIFATININ YANINDA MÜŞTERİ VE TÜKETİCİ SIFATLARINI DA TAŞIR.

4. Diğerleri

Kongre organizasyonunda yukarıda sayılanlar dışında başka aktörler de vardır. Bu aktörler:

- Sponsorlar
- Mal ve/veya Hizmet Tedarikçileri (ürün sunucular)
 - Mal üreticileri
 - Taşımacılar
 - Dekorasyon, teknik hizmet sunucuları, eğlence hizmeti sunucuları vb.
- Kongre Merkezi İşletmecisi
- Konaklama İşletmeleri

a) Sponsorlar

Kongrenin ekonomik yüküne katkıda bulunmak, kendisinin ve/veya ürününün tanıtımını seçkin hedef kitlesine yapmak, imaj güçlendirmek, hitap ettiği sektörle ilişkisini sağlamlaştırmak, içinde bulunduğu sektör, yöre gibi unsurlara destek vermek gibi nedenlerle, genellikle kongre kapsamında tanıtım olanaklarından yararlanmak kaydıyla aynı veya nakdi destek veren, bazı kongrelerde katılımcılar adına ödemedede bulunan kuruluşlar “sponsorlar” olarak anılmaktadır.

Sponsor kavramı kongre organizasyonuna nakdi ve/veya ayni destek veren kuruluşlar için kullanılsa da kongre katılımcısı yerine geçerek kongre katılımcısı adına mali yükümlülükleri yerine getiren kişi ve kuruluşlar için de kullanılmaktadır.

Kongre organizasyonundaki gerçek SPONSOR kongreyi nakit veya ayni yani bedelsiz mal ve hizmet vererek destekleyen kuruluşlar olup, diğerleri yani katılımcıları (katılımı) destekleyenler dolaylı sponsor olup bu ilişki KATILIMCI-KONGRE ORGANİZATÖRÜ ilişkisi içinde değerlendirilecektir.

b) Mal ve/veya Hizmet Tedarikçileri

Kongrenin düzenlenmesi için organizatörün oluşturduğu pakette yer alan, doğrudan organizatör tarafından üretilmeyen, ancak organizatörün seçim, denetim

ve sorumluluğunda satın alınan, organizasyonda kullanılacak veya katılımcılara sunulacak mal veya hizmetleri üretenler tedarikçi (ürün sunucu) olarak tanımlanmıştır.

Ürün sunucular, taşımacılar, çanta vb. üreticileri, sanatçılar, teknik ekipman kuranlar, çevirmenler, matbaalar, yeme-içme mekanları gibi geniş bir yelpazeyi oluştururlar.

c) Kongre Mekanı İşletmesi

Kongre organizasyonunda olmazsa olmaz unsurların başında MEKAN gelir. Mekan, yani KONGRENİN TOPLANACAĞI YER; kısaca bir toplantı salonu ve kongrenin ihtiyaç duyacağı boyutta diğer hizmetleri içinde barındıran işletmedir. Bu çokça OTELLER BÜNYESİNDEKİ TOPLANTI SALONLARI olsa da yeni yeni oluşan bağımsız KONGRE SALONU İŞLETMELERİ olarak karşımıza çıkmaktadır. Kongre mekanının otel bünyesindeki salonlardan oluşması halinde kongre organizasyonunda otel işletmesi ile konaklama hizmetlerinden farklı ve başka bir ilişki salon ile ilgili olarak kurulur. Bu ilişki konaklama hizmetlerine ilişkin ilişkilerden farklı özellikler taşısa da hukuken her iki ilişki açısından çok önemli bir farklılık söz konusu değildir.

Bağımsız, yani özel olarak KONGRE İŞLETMESİ olarak kurulmuş ve işletilen tesisler Türkiye’de de Avrupa ve Amerika’da ki gibi hızla yayılmakta olup, bu işletmelerin kongre turizminde rolü hızla artmaktadır.

d) Konaklama İşletmeleri

Kongre organizasyonlarında katılımcıların konakladığı oteller genellikle 5 ve 4 yıldızlı işletme belgesi sahibi tesislerdir.

Konaklama işletmeleri kongre organizasyonları ile ilgili olarak katılımcılara konaklama hizmeti verirler. Konaklama işletmesi için son derece olağan olan, asli faaliyetine ilişkin bu hizmet kongre ile ilgili olduğunda ciddi farklılıklar gösterir. Bu farklılıklar daha önce de belirtildiği gibi, konaklama işletmesinin en az BİR YIL ÖNCEDEN REZERVASYON yapması ve bu rezervasyonların konaklama

işletmesi kapasitesinin bazen tamamına yakını, bazen yarısından fazlasını içeriyor olmasından kaynaklanmaktadır.

III. KONGRE ORGANİZASYONUNDA HUKUKİ İLİŞKİLER

Kongre organizasyonunda yer alan bu aktörlerin BİRBİRLERİYLE HUKUKİ İLİŞKİLERİ tek bir model olarak gerçekleşmez. Bu ilişkiler genellikle 3 şekilde karşımıza çıkar:

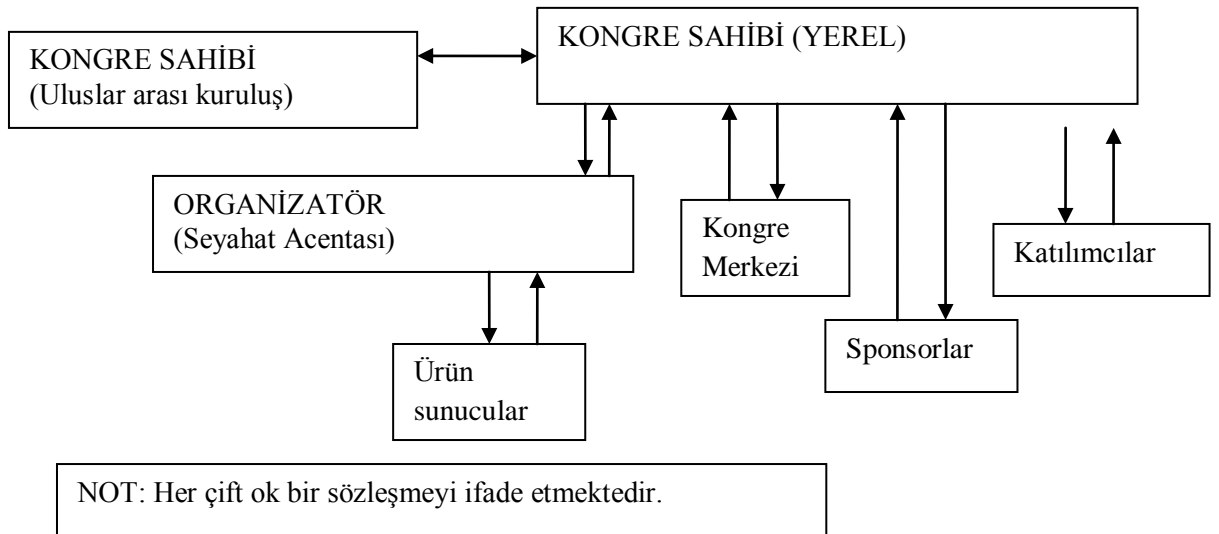
- KONGRE SAHİBİNİN MALİ SORUMLU OLDUĞU MODEL
- KONGRE ORGANİZATÖRÜNÜN MALİ SORUMLU OLDUĞU MODEL
- HER İKİSİNİN BİRLİKTE MALİ SORUMLU OLDUĞU MODEL

A- KONGRE ORGANİZASYONUNUN HUKUKİ MODELLERİ

1. Kongre Sahibinin Mali Sorumlu Olduğu Model

KONGRE SAHİBİNİN MALİ SORUMLU OLDUĞU

KONGRE ORGANİZASYONUNDA HUKUKİ İLİŞKİLER ŞEMASI

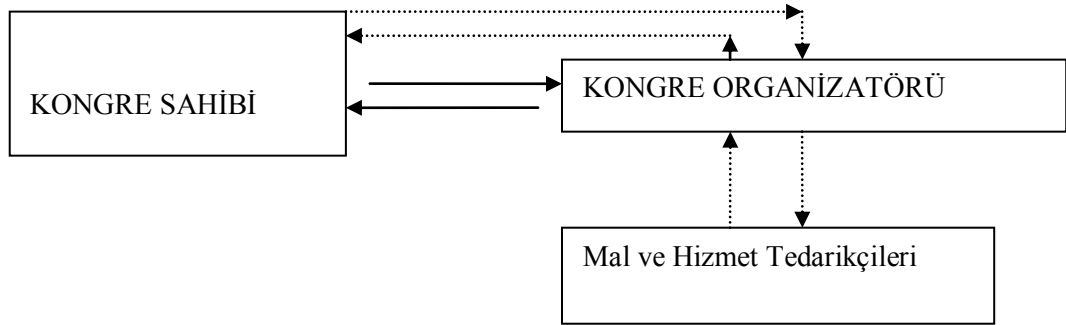
Bu model özellikle ULUSAL ve orta ölçekli kongrelerin organizasyonunda yaygın olarak kullanılmaktadır. Ayrıca resmi kurumların kongrelerinde de

kullanılan bu modelde KONGRE SAHİBİ tüm ticari ilişkilerin tarafı, kongrenin mali sonuçlarının sahibi olarak kongre için gereken mal ve hizmetleri bedelini ödeyerek satın alır. KONGRE ORGANİZATÖRÜ bu modelde diğer hizmet tedarikçileri gibi kongre sahibine hizmet sunan bir işletme olarak organizasyonu gerçekleştirir.

Hizmetler, mallar, program ve bütçe kongre sahibi tarafından gerek duyarsa danışmanlık olarak hazırlanır ve kongre için bu program ve bütçe kongre sahibince BİZZAT uygulanır.

Kongre sahibinin kongrenin akışına göre program ve bütçeyi dilediği gibi değiştirme olanağı ve hakkı vardır.

a) Kongre Sahibi – Kongre Organizatörü (Seyahat Acentası)

Kongre sahibinin kongrenin tüm hukuki ve mali sorumluluğunu bizzat üzerinde tuttuğu bu modelde kongre organizatörü seyahat acentası kongreyi teknik anlamda organize ederken kongre sahibine çeşitli hizmetler sunar. Bu hizmetler kısaca;

- Kongre teknik programının hazırlanması
- Kongre bütçesinin hazırlanması
- Kongre merkezinin koordinasyonu
- Katılımcı kayıt organizasyonu
- Kongre paketinin hazırlanması

- Kongre sahibi adına satın almaların yapılması
- Kongre sırasında operasyonun gerçekleştirilmesi

olarak sıralanırlar.

Kongre organizatörü, bu hizmetinin bedelini genellikle 2 farklı şekilde belirleyip kongre sahibinden tahsil eder:

- Toplam gider bütçesi üzerinden bir oran
- Sabit hizmet bedeli olarak

Bu modeldeki kongre sahibi – kongre organizatörü ilişkisinde en önemli konu kongre organizatörünün kongreyle ilgili olarak yaptığı satın almalarda kurduğu hukuki ilişkilerde kongre sahibinin adına ve hesabına yani onu temsilen davranıyor olmasıdır. Bu itibarla ilişki VEKALET veya TİCARİ TEMSİL özelliği gösterir.

b) Kongre Sahibi - Katılımcılar

Kongre sahibinin tüm hizmetleri toptan satın alıp oluşturduğu kongre paketini katılımcıya kendisinin sunduğu (sattığı-bedelini tahsil ettiği) hallerde kongre sahibi ile katılımcının ilişkisi hukuki boyutta iki yönden ele alınmalıdır.

- Kongreye katılım ki bu işlem bir sözleşmeden ziyade bir hakkın tanınması, bir “kongre izleme hakkının teslimi” halini ifade eder.
- Kongre yan hizmetlerine ilişkin katılımcının BEDEL ÖDEMESİ ise bir SATIN ALMA işlemi olarak ortaya çıkar. Bu satış sözleşmesinin katılımcı tarafı Borçlar Hukuku anlamında ALICI, kongre sahibi ise SATICI niteliğini taşımakla birlikte, katılımcının satın aldığı hizmetler için TÜKETİCİ olma özelliği de 4077 s. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümleri açısından oluşmuş olmaktadır.

Kongre sahibinin TACİR OLMAMASI, DERNEK veya benzeri bir yapı ile SATIŞA KONU İŞİN TİCARİ OLMAMASI gibi nedenler katılımcı açısından

TÜKETİCİ sıfatının kullanılmasını tartışmalı hale getirmekle beraber, katılımcı açısından kongre paketi içinde satın aldığı konaklama, ulaşım gibi hizmetlere ilişkin tüketici olarak sahip olduğu hakların ortadan kalkması hukuken kabul edilemeyecektir. Bu durum esasen 1618 s. Kanun açısından da tartışmalı bir hukuki sonuç doğurmaktadır. Seyahat acentalarına münhasır hizmetlerin bu özelliğe sahip olmayanlarca TİCARİ OLARAK yapılması mümkün değildir. Ancak, ticari olmayan ve kendi kullanımı için yapılacak alımlarla bu hizmetlerin gerçekleşmesi 1618 s. Kanuna muhalefet olmayacaktır. Kongre sahibinin bedelsiz satın almaları ve katılımcıya sunması 1618 s. Kanuna muhalefet suçunu ortadan kaldırmakla beraber, bu hizmeti bedel mukabilinde ve hele de satın alma bedeline ek yaparak gerçekleştirmesi halinde ortaya 1618 s. Kanuna muhalefet suçunun çıkacağı kanaatindeyiz.

c) Kongre Sahibi – Mal ve Hizmet Tedarikçileri

Kongre sahibinin mal ve hizmet tedarikçileri ile yaptığı hukuki işlemler basit anlamda bir satın alma olup, bu işlemlerin çoğu genellikle kongre organizatörü seyahat acentası tarafından kongre sahibini temsilen gerçekleştirilen sözleşmelerle karşımıza çıkmaktadır.

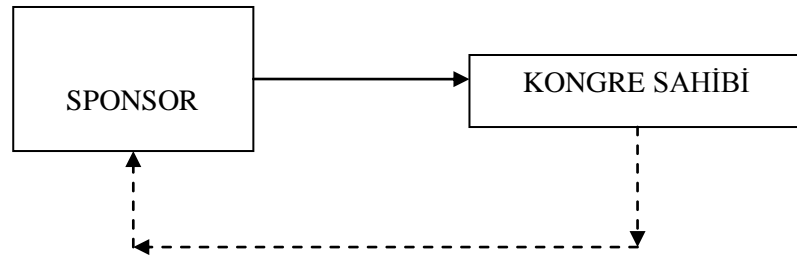
d) Kongre Sahibi – Kongre Mekanı İşletmesi

Kongre sahibinin kongre mekanı işletmesi ile ilişkilerini yukarıda yer alan “tedarikçi” ilişkisinden hukuki açıdan bir farklılık göstermemektedir.

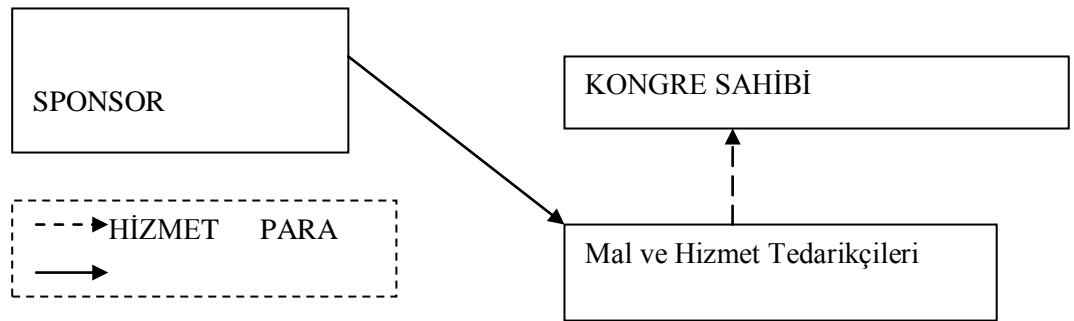
e) Kongre Sahibi – Sponsorlar

Sponsorların kongreleri desteklemesinde 3 temel yöntemle karşılaşılmaktadır:

- Sponsorun bir nakdi bedeli kongre sahibine aktarması ve karşılığında bağış makbuzu verilmesi

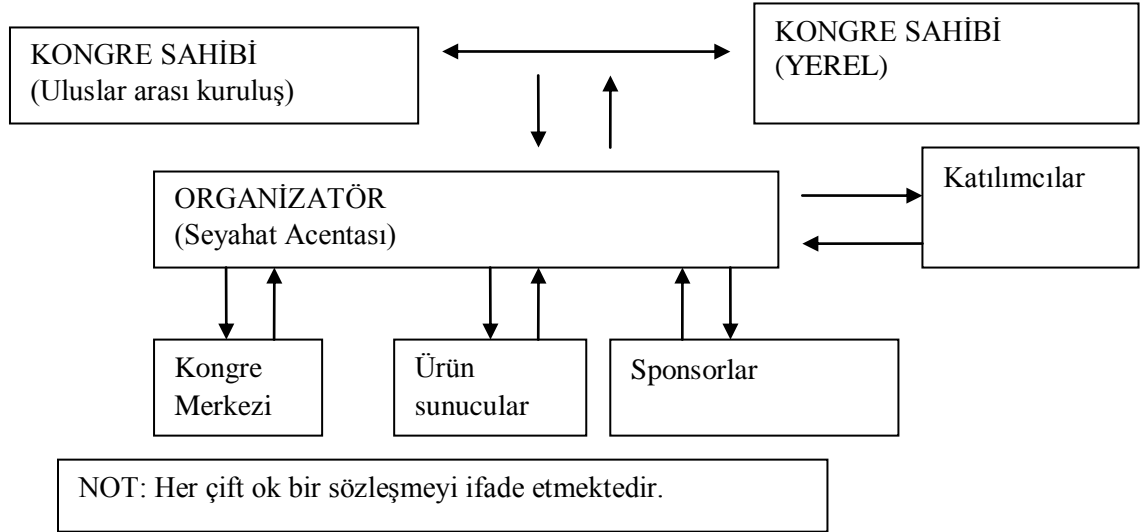
- Sponsorun bedelsiz olarak kendi üretiminde olan bir malı teslimi veya bir hizmeti yerine getirmesi ki bu yöntemde de yukarıda yer alan şemadakinin aynı olan bir işlem gerçekleşir.
- Sponsorun kongre kapsamındaki bir malın temini veya hizmetin gerçekleştirilmesini bedelini üslenerek sağlaması

2. Kongre Organizatörünün Mali Sorumlu Olduğu Model

Bu model KLASİK kongre düzenleme modeli olarak karşımıza çıkar. Hukuken tarafların en doğru olarak konuşlandığı bu modelde gerek 1618 s. Kanun açısından, gerek Türk Ticaret kanunu açısından ve gerekse 4077 s. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun açısından ilişkilerin, hakların ve sorumlulukların değerlendirilmesinde sorunlar yaşanmamaktadır.

KONGRE ORGANİZATÖRÜNÜN MALİ SORUMLU OLDUĞU
KONGRE ORGANİZASYONUNDA HUKUKİ İLİŞKİLER ŞEMASI

Yukarıdaki şemada yer aldığı gibi kongre organizasyonunda genellikle KONGRE ORGANİZATÖRÜ diğer tüm aktörlerin hukuki ilişki kurduğu yegane ticari taraftır. Ticari anlamda kongre aktörleri kongre organizatörü dışında birbirleriyle hukuki ilişki kurmazlar. Organizatör, kongre sahibi ile yaptığı sözleşme ile üstlendiği kongreyi organize edebilmek için başta kongre merkezi olmak üzere, konaklama işletmeleri, taşımacılar, teknik ekipman hizmetleri, tercümanlar, katılımcı malzeme üreticileri, kongre sosyal etkinliklerinde görev alacak sanatçılar vb. ile çeşitli satın alma ve/veya satma ve satın alma vaadi sözleşmeleri yapmaktadır.

Özellikle kongre merkezi ve konaklama işletmeleri ile yapılan sözleşmeler, organizasyonun temelini teşkil ettiği ve en önemli gider ve de en önemli muhtemel gelir kalemini oluşturduğu, çok önceden, katılımcı sayısı ve tercihleri belli olmadan gerçekleştiği için ayrı bir önem taşımaktadır.

Kongre merkezi ve konaklama işletmeleri ile olan hukuki ve ticari ilişki, turizmde yaygın klasik modellerden ciddi farklılıklar göstermektedir.

a) Kongre Organizatörü - Kongre Sahibi

Bu modelde en temel sözleşme Kongre Organizatörü ile Kongre sahibi arasındaki sözleşmedir. Bu sözleşme aşamasına 2 şekilde gelir:

- Kongre sahibinin düzenleyeceği İHALE sonucu
- Kongre sahibinin kongre organizatörü ile ANLAŞMASI ile.

Kongre sahibi, yapacağı kongre için öncelikle bir program ve bütçe belirler. Daha sonra bu program ve bütçe doğrultusunda ya İHALE düzenler ya da kongre organizatörlerinden teklif alır.

Kongre programında yer alan hizmetleri en uygun koşullarda sunacağını düşündüğü kongre organizatörü ile sözleşme yapılır ve KONGREYİ TEKNİK ANLAMDA KONGRE ORGANİZATÖRÜ gerçekleştirir. Her iki durumda da kongre sahibi kongrenin gerçekleştirilmesi için KONGRENİN TEKNİK TÜM UNSURLARINI KONGRE ORGANİZATÖRÜNE BIRAKIR. Bu işlem MUTLAKA KONGRE PROGRAMI VE BÜTÇESİ KAPSAMINDA gerçekleşir.

İhale veya teklif alma yönteminde temel unsur KONGRE ORGANİZATÖRÜNÜN KONGRE SAHİBİNE EN UYGUN KOŞULLARI SUNMASIDIR. Bir hizmetin veya malın teminine ilişkin ihalede “en uygun koşul” “en düşük bedel” olarak kendini gösterir. Ancak, KONGRELER SALT GİDER BÜTÇESİNİN DEĞİL GELİR BÜTÇESİNİN DE OLDUĞU ETKİNLİKLERDİR. Bu modelde uygulanan ihale veya teklif alma yönteminde kongre sahibince hazırlanan program ve bütçe genellikle (+) değer, yani KONGRE KARI içerir. Bu nedenle kongre sahipleri, MALİ SORUMLULUĞUN KONGRE ORGANİZATÖRÜNE BIRAKILDIĞI BU MODELDE MUTLAKA “GELİRDEN PAY” TALEP ETTİKLERİ İHALE VEYA TEKLİF ŞARTLARI OLUŞTURURLAR. Bu itibarla kongre ihale veya teklifinde “en uygun koşul” kongre sahibine verilen EN YÜKSEK BEDEL anlamına da gelmektedir.

Kongre sahibi sıfatının YEREL KURULUŞÇA tek başına kullanılmadığı hallerde ve hatta neredeyse tüm uluslar arası kongrelerde ULUSLAR ARASI

ÜST KURULUŞ DA KONGRE GELİRİNDEN BİR PAY ALIR. Uluslar arası üst kuruluş payı ya kongre giderleri arasında yer alır ya da üst kuruluş adına kongre sahibi yerel kuruluş payına eklenir.

Bu ilişki çeşitli şekillerde oluşur:

aa) Ortaklık Esası

Bu modelde KONGRE ORGANİZATÖRÜ ve KONGRE SAHİBİ KONGRENİN MALİ SONUÇLARI YÖNÜNDEN ORTAKLIK OLUŞTURURLAR. Bu ortaklık çeşitli türlerde oluşur; kar ortaklığı veya kar-zarar ortaklığı, kongre sahibine sabit bedel ödeme esası.

i) Kar Ortaklığı

Kar ortaklığı modelinde kongrenin mali sonuçlarının yani kongre geliri ile kongre giderleri farkının KAR oluşturması halinde bu kar belirlenecek orana göre KONGRE SAHİBİ ile KONGRE ORGANİZATÖRÜ arasında paylaşılacaktır. Bu paylaşımında sabit bir oran veya gelir basamaklarına göre değişen oranlar belirlenir.

Çok yaygın olarak kullanılan bu modelde KONGRE SAHİBİ KONGRENİN ZARAR RİSKİNE KARIŞMAZ.

ii) Kar – Zarar Ortaklığı

Kongre sahibi ile kongre organizatörünün kongrenin TÜM mali sonuçlarına belirledikleri oranda ortak olmaları da sık kullanılan yöntemlerdendir.

Bu yöntemde kongre gelir ve gider farkları KAR VEYA ZARAR GÖSTERSE DE kongre sahibi ve kongre organizatörü bu sonuca ortaklırlar.

bb) Kongre Sahibine Sabit ve/veya Garantili Bedel (Bağış) Ödeme Yöntemi

Kongre sahipleri kongrenin mali sonuçlarını kongre organizatörü sorumluluğuna bıraktıklarında bütçenin uygulanmasından sorumlu olmak istemezler. Aynı şekilde kontrol ve uygulama yetki ve olanaklarının tam olmadığı bu durumda OLASI KAR üzerinden bir bedel tahsil etmeleri tercih ettikleri bir yöntem değildir. Dolayısı ile bütçenin AÇIK VERMESİ, KONGRENİN ZARAR

ETMESİ gibi durumlarda kongre sonucundan bir bedel almamış olmayı ortadan kaldırmak için ihale veya teklifte kongre organizatörünün kongre hizmetlerinin verilmesi hakkı karşısında ödeyeceği sabit bir bedel belirlerler. Bu bedel

- rakam olarak belirleneceği gibi,
- gider bütçesinde bir oran,
- ya da her ikisi birden, yani sabit bir rakam artı kardan pay veya gider üzerinden bir oran olarak da belirlenebilir.

Bu ilişkide temel sorun SÖZLEŞME İLE KONGRE SAHİBİNİN ALMAYI HAK KAZANDIĞI BEDELİN HUKUKİ ADININ “BAĞIŞ” OLMASIDIR. Kongre sahibi, bu bedel için genellikle bir BAĞIŞ MAKBUZU keser ve kongre organizatörü, kamu yararına sıfatını taşımayan derneklere bu makbuzla ödenen bedeli vergiden düşemez. Kar olarak ayrıca vergisini öder. Bu nedenle KAR kavramı vergi öncesi veya sonrası olarak belirlenmelidir.

b) Kongre Organizatörü – Katılımcılar

Kongre organizasyonunda en önemli tarafın katılımcı olduğu yukarıda belirtilmişti. Her üründe olduğu gibi, burada da esas olan MÜŞTERİNİN, TÜKETİCİNİN ürünü alması ve ondan memnun kalmasıdır. Katılımcılar, kongre organizasyonunda MÜŞTERİ-TÜKETİCİDİR.

Kongreden elde edilecek yegane gelirin kaynağı katılımcıdır. Tüm hesaplar, katılımcı sayısına, onun diğer opsiyonel hizmetleri alımına göre yapılmıştır. Dolayısı ile bu ilişki en önemli ilişki olarak kendini gösterir.

Katılımcıların genellikle 3 ayrı ürün grubunu satın alma ihtimali vardır:

- Kongre katılımı
- Konaklama paketi
- Opsiyonel hizmetler (turlar, rent-a car vb.)

Kongre katılımı bir ücret karşılığı sunulan olanaktır. Bu olanağın bedeli bazı organizasyonlarda organizatöre, bazılarında ise doğrudan kongre sahibine ödenir. Bu işlem kayıt adı altında gerçekleşse de özü itibarı ile bir sözleşmedir.

Konaklama paketi ise katılımcı tarafından organizatörden satın alınır. Bu işlem organizatör ile katılımcı arasında yapılan emel özelliği SATIM olan bir sözleşmedir.

Organizatör ile katılımcı arasındaki sözleşme diğer tüm sözleşmelerden bağımsız ve kendi şartlarını taşıyan bir sözleşmedir. Bu sözleşmeye kongre sahibinin müdahale etmesi esasen söz konusu değildir. Ancak, sözleşme serbestisi uyarınca bu sözleşmelerde organizatörün uyması gereken asgari şartların kongre sahibi – organizatör sözleşmesinde belirlenmesi mümkündür. Yine de katılımcı açısından kendisi dışındakilerce belirlenmiş böyle şartların bağlayıcılığı ve etkisi yoktur.

c) Kongre Organizatörü – Mal ve Hizmet Tedarikçileri

Kongre organizatörünün yapacağı alımlarda iki tacirin karşılıklı ilişkisi dışında özellik arz eden hukuki bir yön bulunmamaktadır. Ancak, bu sözleşmelerde ZAMANINDA İFA her şeyden önemli olduğu için sözleşmeler bu noktanın üzerine inşa edilir, cezai şart gibi unsurlar ağırlık kazanırlar.

d) Kongre Organizatörü – Kongre Mekanı İşletmesi ve Kongre Organizatörü Konaklama İşletmesi

Kongre operasyonunun en önemli ticari harcama tutarı KONGRE MEKANI ve KONAKLAMA HİZMETLERİ kalemlerindedir.

Bu harcamaların ortak özelliği KONGREDEN ÇOK ÖNCE yapılmaya başlanması, KONGRENİN İPTALİ HALİNDE ödenmiş veya ödenecek kaparo benzeri tutarların önemli bir kısmının KONGRE KATILIMI BELLİ OLMADAN riske edilmesidir. Kongre mekanı kirası, her durumda, kongre katılımı ne olursa olsun bedeli ödenecek bir harcamadır. Kongre mekan işletmeleri kira bedellerini çok önceden, hiç bir kongre geliri elde edilmeden tahsil ederler. BU nedenle kongre gerçekleşene kadar bu risk kongre organizatörü üzerindedir. Aynı şekilde

katılımcılara sunulacak konaklama hizmetleri için satın almalar TAHMİNİ SAYIYA GÖRE yapılır. Bu tahmini sayıya göre yapılan satın almalarda

- AVANS ÖDEMELERİ,
- GERİ ÖDENMEZ KAYITLI ÖDEMELER
- NO SHOW BEDELLERİ

gibi hususlar kongrenin en büyük RİSKİNİ oluşturur.

Bu hukuki ilişkiler çok ciddi öngörüler ve risk analizleri üzerine kurulan sözleşmelere dayandırılır.

e) Kongre Organizatörü – Sponsorlar

Destekleyici olarak da tanımlanan sponsorlar (sözcük kökeni Latince vaad eden kimse anlamındaki ‘spondeo’) günümüzde her alanda oldukça önemli bir fonksiyon ifa etmektedirler. Bazen bağışçılarla karıştırılsa da esasen sponsorluk hukuken tek taraflı irade beyanına dayalı bağıştan çok farklıdır.

Sponsor, vereceği bir bedel karşılığında kendi lehine ve önceden belirlenmiş şekilde iletişim kanallarını açık tutulmasını isteyen, bu kanalları kullanan sözleşme tarafıdır. Sponsorluk sözleşmesi atipik bir sözleşme olarak, tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir. Özellikle kongre turizminde ortaya çıkan sponsorluk modelleri özel olarak incelenmesi gereken hususları içermektedir.

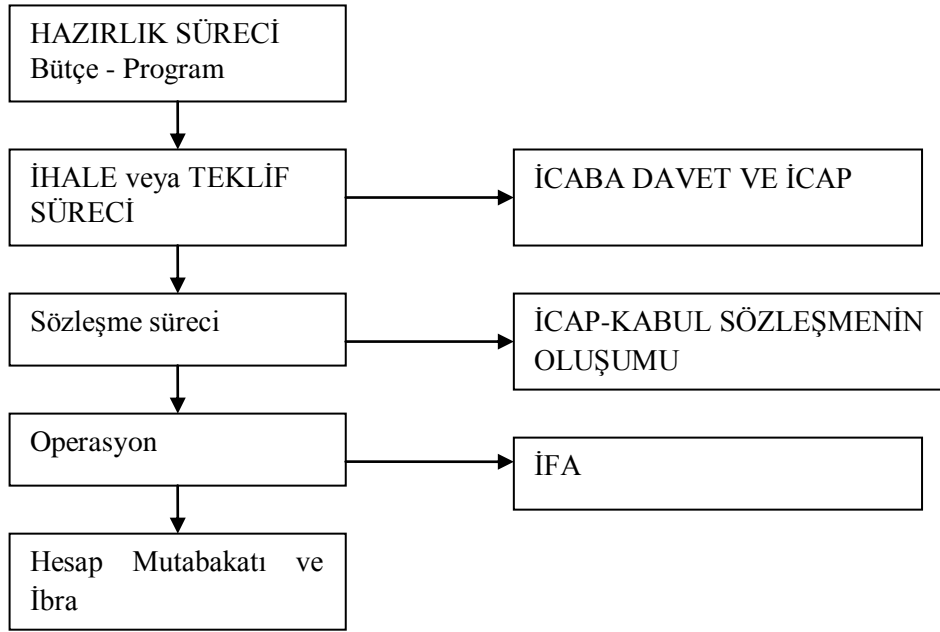
Sponsor, kongrelerde genellikle organizatörle değil de kongre sahibi ile ve/veya kongre sahibi + organizatör ile sözleşme yaparak kongrenin maliyetini azaltacak bir edim üstlenir. Örneğin, çantanın yapılması, gala yemeğinin düzenlenmesinin maliyetlerini doğrudan üstlenebileceği gibi, bu maliyetlerin bir kısmını da nakdi olarak karşılamayı üstlenebilir.

Kongre sponsorluğunda çok yaygın bir yöntem de sponsorların katılımcıların kongre katılım giderlerini karşılamalarıdır. Ancak, bu durumda kongre sahibi ve/veya organizatör için bir sponsorluk sözleşmesi söz konusu değildir. Burada

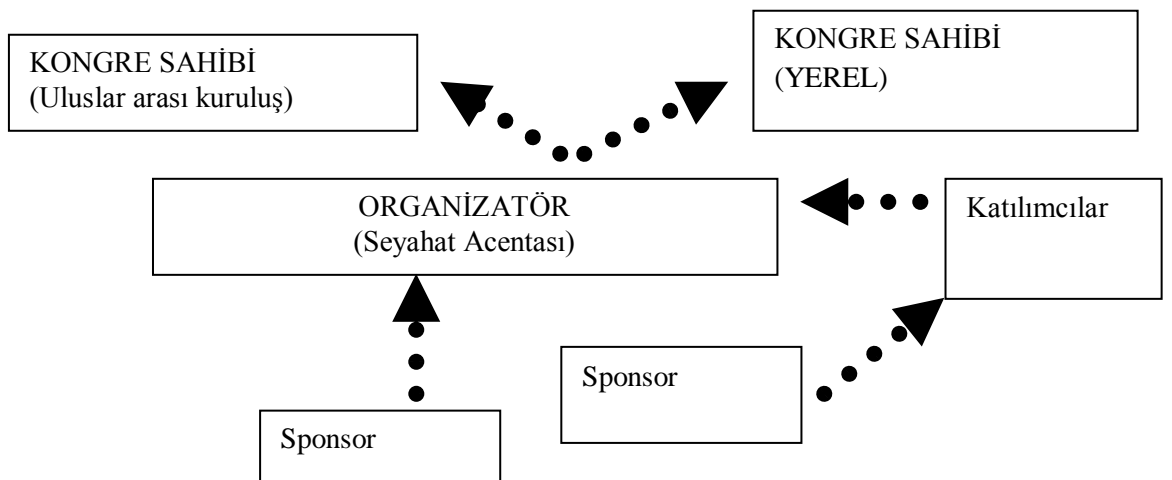
katılımcı ile sponsor arasında sponsorluk unsurlarını içeren bir sözleşme mevcuttur. Katılımcı için ödeme yapan ile organizatör arasındaki sözleşme ise tam 3. şahıs yararına sözleşme olarak yapılmış ve hüküm doğurmuş olur.

IV. KONGRE TURİZMİNDE HUKUKİ İLİŞKİLER SÜRECİ

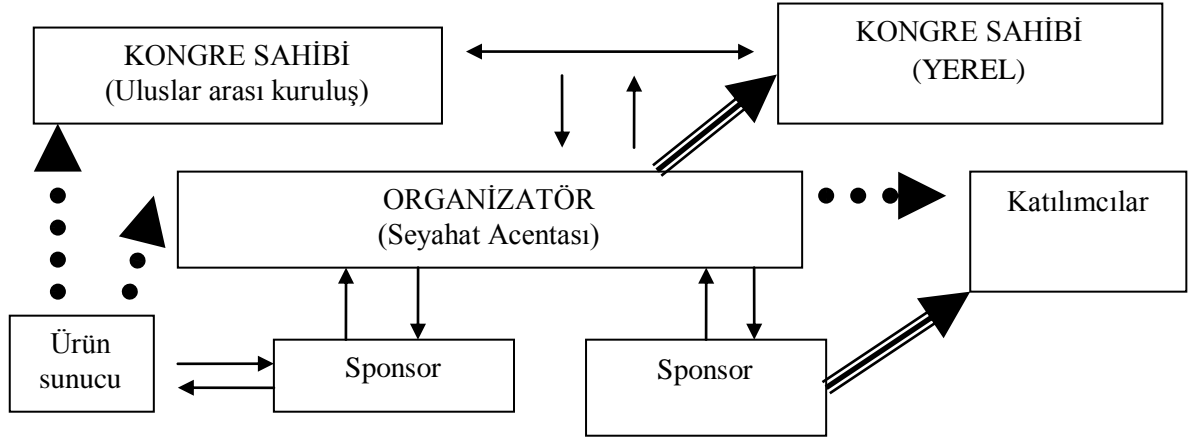
KONGRE ŞU AŞAMALARDAN GEÇEREK GERÇEKLEŞİR:

KONGRE ORGANİZASYONUNDA MALİ İLİŞKİLER VE PARA AKIŞI

KONGRE İLİŞKİLERİ GENEL ŞEMASI

NOT: Her çift ok bir sözleşmeyi, noktalı oklar hizmet yönünü, üç çizgili tek ok başışlamayı ifade etmektedir.

V. HUKUKİ İLİŞKİLERİN HUKUKSAL ANALİZİ

A-KONGRE SAHİBİ – ORGANİZATÖR İLİŞKİSİ

Kongre sahibi ile kongre organizatörü arasındaki hukuki ilişkinin tanımlanması ciddi sıkıntılar içermektedir.

- Kongre organizatörü hizmet sunup harcama yapmayı taahhüt ettiği hallerde OLASI KAR karşılığında bir bedel almamak esasına göre sözleşme yapmaktadır.
- Hizmeti sunan kendisi olsa da kongre organizatörü ayrıca kongre sahibine bu hizmeti sunma hakkı karşılığında bir bedel ödemeyi kabul etmektedir.
- Kongre sahibi, para kazanmasa da kongre organizatörünün yaptığı işlerden DOĞRUDAN YARARLANACAK, KONGRESİNİ ORGANİZE ETTİRECEK, BİR BEDEL ÖDEMEMİŞ OLACAKTIR.

Bu özellikler ışığında hukuki ilişki değerlendirilmelidir.

1. İstisna Akdi Açısından Bakış

İhale veya teklif modeli sonucunda oluşan sözleşme özü ve şekli itibarı ile Borçlar Kanunu anlamında İSTİSNA AKTİ dir. İstisna akdi iki tarafa borç yükleyen akitlerden olmakla birlikte, kongre ihalesi ile oluşan akit genellikle tek tarafa borç yükler. İstisna akdinin temel unsuru olan BEDEL bu sözleşmede sözleşmenin tarafı olan kongre sahibince ödenmemektedir. Bunun yerine 3. şahıslarla yapılacak alt satım akitlerinden tahsil edilecek bedel karşılığında organizatör bir bedeli istisna akdinin İŞVEREN tarafına ödeyecektir.

2. Adi Şirket Sözleşmesi Açısından Bakış

Kar-zarar Ortaklığı şeklinde oluşan kongre organizasyon sözleşmesinde, kongre sahibi tacir olmadığı gibi, bu ortaklıkta mali işlemlerde taraf dahi değildir. Halbuki adi şirket prensibi uyarınca taraflar 3. şahıslara karşı birlikte sorumluluk sahibi olurlar. Ancak burada müşterek ve müteselsil bir sorumluluk yerine sadece kongre organizatörünün sorumluluğu söz konusudur.

3. Risk – Gabin Tartışması

Zarar etse de kongre organizatörünün HİZMET TAAHHÜDÜNDE BULUNMASI, hatta bunun dışında BEDEL TAAHHÜDÜNDE BULUNMASI, işin özü, seyahat acentalarının yapısı düşünüldüğünde bir ticari risk değil, Borçlar Kanunu anlamında GABİN kavramını tartışmayı gerektirmektedir.

4. Ödeme Taahhüdü – Bağış Tartışması

Kongre organizatörünün ödeyeceği bedel AKTİ BORÇ olmakla birlikte, vergi hukuku açısından ve şeklen BAĞIŞ niteliğinde olmaktadır.

VI. KONGRE TURİZMİNE ÖZGÜ HUKUKİ SORUNLAR

A-KONGRENİN İPTALİ

Kongre turizmi gibi her bir bağlantısı yıllarla süren ilişki ve çalışma gerektiren işlerde her işin en az bir krize yakalanma olasılığı en yüksek ülkelerden biri olduğumuz kesin.

Kongre turizminde karar aşamasında, hazırlık aşamasında, denetlemeler aşamasında ve kongre arifesinde olabilecek herhangi bir deprem, bombalama, idamla yargılama, insan hakları ihlali, falancanın yakalanması, halkın tepkisel olması, dedikodu gibi unsurların her biri; kongre yerine ilişkin kararı değiştirebilir, kongreyi taşıtabilir, iptal ettirebilir veya katılımı engelleyebilir...

Uzun yıllar almaya çalıştığımız, aldığımız, yıllarca hazırlandığımız bir kongrenin iptali, ertelenmesi, yerinin değişmesi gibi durumlar büyük risk altındaki organizatörün kendisinin çok büyük KRİZE girmesine yol açabilir.

Bu kriz ise bazı krizler gibi sanal veya sahte değil, acı ve gerçek olacaktır.

Ancak, sözcükle kastedilenin kriz sonrasında HUKUKİ DURUMUN ARTIK ESKİSİ GİBİ OLAMAYACAĞI sonucuna varılırsa, ki bu sözcüğün bu çalışmada konu edilmesi de bu kapsamdadır, KRİZ yerine Türk Hukukunda kullanılan terimler üzerinden konuyu tartışmak daha yararlı olacaktır.

Kongre turizmi ile bağlantılı olarak krizle kastedilenin hukuki sorumlulukların ortadan kalması olduğu ortadadır. Ancak, aynı şekle KRİZ sözcüğünün içine hukuki sorumlulukları doğrudan etkilemeyen, bireysel terörist saldırılar, organizasyonları imkanız kılmayan tabiat olayları, hatta sosyolojik olayların da katılmak istenmesi Türk Hukuk sistemine temelden aykırı yaklaşımlar anlamına gelmektedir.

Türk Hukuk sisteminin KRİZ kavramının geniş yorumlanıp hukuki sonuçlar vermesini kabul etmemesi kongre turizmi konusunda yeterli ve tek başına haklılık teşkil edecek bir olgu değildir. Ancak, bu durum bir güncel hukuk gerçeğidir. Konunun daha iyi ele alınabilmesi için aşağıda teknik detaylara girilmektedir.

1. Türk Borçlar Hukukunda Sorumlulukların Ortadan Kalkması

Türk Hukuk sisteminde de aynen İsviçre sisteminde olduğu gibi, bazı engellenemeyen ve sezilemeyen durumlar, bu durumun etkilediği sorumlulukları ortadan kaldırma özelliğine sahiptir.

Hukuk sistemimiz bu durumları MÜCBİR SEBEP VE UMULMAYAN HAL olarak tanımlamaktadır.

a) Mücbir Sebep

Yargıtay mücbir sebebi, “kusurdan uzak, sezilemeyen, karşı konulamayan gerçek bir olay” olarak tanımlamıştır.

Bu tanımı açmak ve diğer kaynaklarla desteklemek gerekirse, Roma Hukukunda VİS MAJOR veya CASUS MAJORES (Büyük Olay) olarak tanımlanan durum, bu kapsamdaki olayın vukuu bulması ile ortada sorumluluğun kalmayacağını ifade etmektedir. Bugünkü modern hukuk sistemimizde de mücbir(yani büyük ve engellenemeyen) sebepten etkilenen sorumluluklar hukuken takip edilemeyecektir.

b) Umulmayan Hal

Umulmayan hal, bir zarara sebep olan tesadüfi olayları anlatmak amacıyla kullanılan bir deyimdir. Roma Hukukunda CASUS MİNORE de denilen umulmayan hal de sonuçları açısından mücbir sebeple aynı şekilde bir sorumsuzluk halini doğurmaktadır.

Bu her iki durum sözcük anlamları ve içerikleri farklı olsa da bir çok hukukçu tarafından sonuçlarının aynı olması nedeniyle tek bir kavram olarak da kullanılmaktadır. Her ikisinde de esas olan KUSURDAN UZAK, BORÇTAN-SORUMLULUKTAN KURTULANIN DAHLİNİN DIŞINDA OLMALARIDIR.

c) Fevkalade Hal – Beklenmeyen Hal (BK 365 – 373)

Fevkalade hal tabiri başta Ticaret Kanununun birçok maddesi olmak üzere pek çok yerde mücbir sebep yerine veya onunla birlikte kullanılmaktadır. Ancak, beklenmeyen hal olarak da tanımlanan bu durumu mücbir sebepten ayıran temel husus, beklenmeyen hallerin sözleşmelerin mali şartlarını alt üst eden olağanüstü, sezilmeyen, kusurdan uzak olmalarıdır.

d) İmkansızlık (BK 20 – 96 - 117 - 119)

Mücbir sebep, umulmayan hal veya fevkalade halle hemen hemen aynı sonucu doğuran, yani sorumluluğu ortadan kaldıran bir başka kavram da İMKANSIZLIKTIR. Hukuk sistemimiz çeşitli imkansızlık hallerini düzenlemiş, bu durumları sözleşmenin HÜKÜMSÜZLÜĞÜ veya BORÇLUNUN SORUMSUZLUĞU sonuçlarına bağlamıştır.

BK 20. madde uyarınca konusu imkansız olan sözleşmeler HÜKÜMSÜZDÜR. Ancak, sözleşme konusu edim sözleşmenin yürürlüğünden sonra BORÇLUNUN KUSURU DIŞINDA BİR SEBEPLE imkansızlaşırsa bu takdirde borçlunun sözleşme sorumluluğundan kurtulması söz konusu olacaktır.

Bu kavramın konumuzla ilgisi, iptal edilmiş kongrelere ilişkin alt sözleşmelerin iptal işlemi nedeniyle İMKANSIZ kabul edilip edilmeyeceği noktasında kendini göstermektedir.

e) Kriz Kavramı İle Mücbir Sebep Kavramının Karşılaştırılması

Kriz kavramını, MÜCBİR SEBEP (veya fevkalade hal) sayılmayan, mücbir sebebin unsurlarından biri olan GERÇEKLİK, yani sözleşme konusu edimle olay arasındaki doğrudan ilişkinin yokluğu hallerini de kapsayan şekilde anlıyoruz.

Türk Hukuk sistemi, MUHTEMEL, MÜSTABEL TEHLİKEYİ mücbir sebep saymamaktadır.

Örnekleyerek açıklamak gerekirse, İstanbul'da bomba patlaması ancak kongrenin yapılacağı merkezde ve kongrenin yapılmasını engelleyecek hasara yol açması halinde mücbir sebep olarak kabul edilecektir.

f) Mücbir Sebep Sayılan Kriz Halleri Ve Hukuksal Sonuçları

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, bir olayın veya durumun mücbir sebep sayılması için şu özellikleri (unsurları) içermesi zorunludur:

- KUSURSUZLUK (Olay veya durum borçtan kurtulmak isteyen kusuruna dayanmamalıdır)

- SEZİLEMEMEZLİK (olayın veya durumun borçtan kurtulan tarafından ne gibi bir gayret gösterirse göstereceği tahmin edilemeyecek, öngörülemeyecek olması gerekir)
- KARŞIKONULAMAZLIK (olay veya durum hiçbir şart altında borçtan kurtulan tarafından önlenemez olmalı, bu durum bir imkansızlık hali yaratmalıdır)
- GERÇEKLİK (Olay veya durum sözleşme konusu edimi doğrudan etkilemiş olmalıdır. Etkileme ihtimali, sanısı, etkisinin beklenmesi olayı mücbir sebep olgusunun dışına taşır)

2. Mücbir Sebep Sayılmayan Kriz Halleri Ve Hukuksal Kaos

Türk Hukukuna göre yukarıda açıklanan nedenlerle mücbir sebep sayılmayan ancak kongreleri etkileyen olaylar ileri sürülerek sözleşmeden kurtulması mümkün olamamaktadır.

Ancak, kongreden 6 ay önce kongrenin yapılacağı şehirde meydana gelmiş bombalama gibi olayların kongreye katılımı etkilediği, başta katılımcılar, sonra özellikle onları gönderen (finanse eden) sponsorlar bu tür olayların ardından yapılacak kongreye katılmamak ve destek vermemek eğilimi göstermektedirler. Bu da bu tür olayların ardından derhal kongre iptali veya yerinin değişmesi kararlarını beraberinde getirmektedir.

Birçok iç içe geçmiş sözleşmeye dayanan ilişkiler kongre sahibi tarafından alınan iptal veya taşıma kararı sonrasında çökmekte, ortaya çözümlenemez hukuksal sorunlar çıkmaktadır.

Mücbir sebep sayılmayan haller nedeniyle kongrenin iptali durumunda organizatörün kongre sahibi ve/veya katılımcıları için yapmış olduğu sözleşmeler uyarınca yaptığı ödemeler, kongre için bizzat yaptığı harcamalar, kongre sahibine yaptığı bağış, 3. şahıslarla yaptığı sözleşmeler nedeniyle ödemek zorunda kalacağı ücret, cezai şart, tazminatlar; bunlara karşılık varsa katılımcılardan tahsil edilmiş bedeller ortadaki hukuksal problemleri büyütmektedir.

B- KRİZ VE KONGRE ORGANİZASYONUNA ETKİLERİ

Kriz olarak tanımlanan durumların hukuki olmasa da fiili olarak kongre iptaline neden olduğu ortadadır. Bu iptal veya başka yere taşıma kararlarının kongreyi fiilen olmayan veya dünyanın her yerinde olan risklerden uzak tutmaya yaramadığı günümüzün küçük ve iç içe geçmiş dünyasının her yerinde kaçılan olayın tekrarlayabileceği gerçeğini değiştirmemektedir. Ancak konumuz olayın sosyal yönünden çok hukuksal yönü olduğu için bu yöndeki kanaatimizi belirtmekle yetiniyoruz.

1. Kongre Katılımcısının Katılımdan Vazgeçmesi

Krizin etkisi bazen kongrenin iptal edilmesini veya başka yere taşınmasını gerektirmez veya böyle bir sonuç doğurmaz. Ancak, bu durumda kriz diye tanımlanan olaya dayanarak katılımcıların iptalleri gündeme gelir. Henüz kaydını yaptırmamış, organizatörden konaklama hizmetini satın almamış katılımcı adayı için sorun yoktur ama satın almasını bizzat veya sponsoru aracılığı ile gerçekleştirmiş katılımcının bu kararı sorun yaratacaktır.

Hukuken mesnet teşkil etmeyen iptal gerekçesi karşısında konu öncelikle katılımcı ile yapılmış bulunan sözleşme hükümlerine göre çözülecektir. Eğer sözleşmede katılımcıya böyle bir hak tanınmamış ise, katılımcı kendisi için yapılmış masraf, ödeme ve riskler nedeniyle katılım ücretini geri alamayacaktır.

Katılımcı adına sponsorun ödemeyi yaptığı durum biraz daha karışık olmakla birlikte iptal eden katılımcının kayıt ve konaklama paket bedeli sponsora iade edilmeyecek, eğer bu bedeli henüz ödememişse organizatör bu bedeli talep edecektir. Veya iptal süresine, aradaki sözleşmeye göre bu bedelden no-show tazminatı kesilerek bu miktarın dışında kalan kısım iade edilecektir.

2. Kongrenin İptali

Kriz olarak tanımlanan olay veya durum nedeniyle kongrenin kongre sahibi tarafından iptali halinde ortaya çıkacak sorunların boyutu çok büyük olacaktır.

Kongrenin iptali ile bu konuda yapılmış tüm sözleşmeler etkilenecek, imkansızlık veya edimin ifasının gereksizliği söz konusu olacaktır.

Bu şekilde ortaya çıkan sorunlar her sözleşme ve ilişki bakımından ayrı ayrı ele alınmalıdır.

C-KONGRENİN İPTALİ HALİNDE SÖZLEŞME İLİŞKİLERİNİN ETKİLENMESİ

Bu başlık altında kriz olarak tanımlanan, ancak hukuken mücbir sebep kabul edilmeyen nedenlerle kongrenin, kongre sahibi tarafından iptal edilmesi hali esas alınarak yaptığımız değerlendirmelere yer veriyoruz.

1. Kongre Sahibi – Organizatör

Kongre sahibinin kongreyi iptalinin sonuçlarını değerlendirmede esas alınacak metin elbette kongre sahibi ile organizatör arasındaki sözleşmedir. Bu sözleşme hükümleri sözleşme serbestisi kuralı doğrultusunda özgürce taraflarca belirlenebileceğinden, iptal ve iptale uygulanacak hükümler de sözleşmede dilediklerince kararlaştırılabilir.

Taraflar arasındaki sözleşmede iptal nedenleri, iptalin sonuçları ayrıntılı olarak düzenlenmiş ise konu bu hükümler çerçevesinde kolayca çözümlenecektir. Elbette, bu hükümlerin ortadaki zararı yok etmesi beklenmemektedir. Sadece çözüm konusunda tartışmalar yapılmasına gerek kalmayacaktır. Bu konuda basiretli davranan, sözleşme sürecinde olayları doğru yorumlayan taraf iptalden daha az zarar görmüş olacaktır.

Eğer, sözleşmede iptale ilişkin hükümler doğru ve yeterli yer almamışsa sorun örf-adet ve borçlar hukukunun genel hükümleri ile özel hükümlerin kıyasen uygulanması ile çözümlenecektir.

Bu durumda, hukuken geçerli bir iptal nedeni ileri süremeyen kongre sahibi organizatörün bu sözleşme nedeniyle yaptığı tüm masrafları ve iptal işlemi ağır kusura dayandığı için organizatörün mahrum kaldığı karı ödemek zorunda kalacaktır. Tabii ki, sözleşmede cezai şartın bulunması halinde ayrıca bu cezai şartı da ödemesi gerekecektir.

Bir an için hızlı bir yargılama ile tazmin kararının verildiğini varsalım. Sorun burada da bitmeyecek, bu bedelin tahsili konusunda kongre sahibinin dernek vasfında bir tüzel kişilik olmasından kaynaklanan sıkıntılar yaşanacaktır.

Bir başka özgün sorun da derneğe yapılan bağışın geri alınıp alınamamasında yatmaktadır. Yukarıda da değinildiği üzere, bağış tek taraflı ve ivazsız bir irade beyanı olarak sonuç doğurmuş, belgelenmiş olacak, bunun iadesinin istenmesi mümkün olmayacaktır.

2. Organizatör – Katılımcı

Bir bakış açısı ile kongrenin iptali sonucunda katılımcının satın aldığı ancak teslim almadığı hizmeti almasının gereği ve yarı kalmamıştır. Bu durumda imkansızlık ve edimin gereksiz hale gelmesine dayanarak katılımcı ödediği bedeli geri isteyebilecektir. Ancak, bu imkansızlık veya gereksizlik hali organizatör kusuru ile değil, katılımcıya yakın taraf olan kongre sahibi tarafının kusuru ile ortaya çıkmıştır. Bu nedenle organizatörün bedeli iade gibi bir yükümlülüğü olmasa gerekir. Tabii, sebepsiz zenginleşme hükümleri de bu konuda devreye girebilecektir.

Burada katılımcı sözleşmesi hükümlerinin, eğer sözleşmede açıkça vurgulanmamışsa, kongre sahibi ile yapılan sözleşmeye bağlı olması, onu etkilemesi düşünülemeyecektir.

3. Organizatör – Hizmet ve Ürün Sunucular

Organizatörün kongre için sözleşme yapıp da teslim almadığı hizmet ve mallarla ilgili olarak sözleşme temelinin çöktüğünden bahisle sözleşmelerden kurtulması mümkündür. Ancak, burada da esas olan aradaki sözleşmenin bu gibi durumları içeren hükümlerinin nasıl düzenlendiğidir.

Sözleşmede bu konuların düzenlenmiş olmaması halinde ise yukarıdaki sözleşmeler için anlatılanlar uygulanacaktır. Yalnız özellikle konaklama sözleşmeleri konusunda İlişkiler Yönetmeliğinde var olan özel hükümler nedeniyle sözleşme boşlukları daha kolay doldurulabilecektir. Örneğin iptal ve no-show bedelleri buna göre iptal zamanı ile bağlantılı olarak hesaplanabilecektir.

4. Organizatör (+Kongre Sahibi) – Sponsorlar

Kongreye nakdi veya ayni katkıda bulunarak Sponsor sözleşmesi imzalamış olanlar, kongreden beklenen TANITIM edimini teslim almadığı, bu edimden yararlanma olanağı kalmadığı herhangi bir yükümlülük altına girmeksizin sözleşmeden kurtulabileceklerdir.

Ancak, katılımcılara sponsorluk yapanların yaptığı ödemeler için konuyu bu kadar kolay çözümlenmek mümkün değildir. Bu sponsorların adlarına bedel ödedikleri katılımcıları isimlerini organizatöre bildirmiş olup olmamaları durumu değiştirecektir. İsmi bildirilmiş olanlar için, tam 3. şahıs yararına sözleşmeler nedeniyle artık sponsorun iade talebinde bulunma hakkının bulunmadığı düşünülmektedir.

Sponsorun isim bildirmediği hallerde ise sözleşme diğer sözleşmelerle aynı şekilde çözüme kavuşturulacaktır.

VII. KONGRE TURİZMİNDE UYUŞMAZLIK VE ÇÖZÜM YÖNTEMLERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME VE BİR ÖNERİ

Turizme özgü uyuşmazlıklarda en önemli hususun uyuşmazlığın taraflarının konuyu tekrar çalışmayı engellemeyecek şekilde çözüme kavuşturmak olduğu bilinmektedir. Sektör içi faaliyetlerde aynı aktörler birbirleriyle neredeyse çalışmak zorundadır. Turizme özgü yasal düzenlemelerin az ve sorun çözmekten uzak olması, yargının bu ve benzeri uzmanlık konularındaki uyuşmazlıklarda “ağır” kalması turizm işletmelerinin birbirlerini dava etme alışkanlığını edinmemesine neden olmuştur. Hal öyle olunca turizm sektöründe mahkemeye yansıyan turizme özgü uyuşmazlıkların sayısı ve örnek olay olma özellikleri de bulunmamaktadır. Bu durum turizm alanındaki hukuki değerlendirmeleri yargısal içtihatlardan mahrum bırakmaktadır.

Habitat öncesi dönemde de İstanbul’da kongreler düzenlenmişse de İstanbul ve akabinde Türkiye için kongre turizminin dönüm noktasının Habitat olduğu tartışmasızdır. Dolayısı ile bu kadar genç bir sektör için 10 yılda kongre turizmine

özgü davranışların, sektörel örf ve adetin oluşması ve yerleşmesi beklenmemelidir. Bu durum da tıpkı yargısal içtihatlar gibi, turizm hukukunun en önemli kaynaklarından olan örf ve adet uygulamalarından yoksunluğu beraberinde getirmektedir.

Yukarıda anlatılanlar turizm alanındaki uyuşmazlık ve uygulamaları inceleyen hukukçuları oldukça boş ve çiğnenmemiş yollarla dolu bir alanda deneme yapmak zorunda bırakmaktadır. Konu hele hele turizmin en genç türlerinden olan kongre turizmi ise, bu boş alan büyümekte, bu alanda yapılacak hukuki değerlendirmelerin “deneme” özelliği artmaktadır. İşte aşağıda sunulan konu da anılan nedenlerle bu “deneme” özgürlüğü içinde ele alınmıştır.

SONUÇ

- Sözleşmeler her durumu ama özellikle iptal durumlarını düzenlemelidir.
- Mücbir sebep kavramı sözleşmede taraf iradeleri ile yeniden tanımlanmalıdır.
- Uyuşmazlık ve çözüm yollarında genel yargı yollarından önce tahkim yöntemi esas alınmalıdır.
- Adil kurulan sözleşmeler adil çözümlere daha kolay ulaşacaktır. Bu nedenle sözleşmenin kuruluşunda diğer tarafı zor duruma sokacak düzenlemelerden kaçınılmalıdır.
- Bu alandaki boşluk yasal olarak veya meslek ilkeleri gibi sektörel örf – adet kuralları yaratılarak doldurulmalıdır.
- Sektör aktörleri arasında uygulama farklılıkları yaratacak modeller yerine standartların belirlenmesi çalışmaları yapılmalıdır.